

Rapport 2011:42

Övra Glumslöv 11:8 och 11:12

Arkeologiska förundersökningar 2001

Christer Carlsson

Rapport 2011:42

Övra Glumslöv 11:8 och 11:12

Arkeologiska förundersökningar 2001

Christer Carlsson

Fornlämningsnr: 25 och 81
Övra Glumslöv 11:8 & 11:12
Glumslöv socken
Landskrona kommun
Skåne län

Sydsvensk Arkeologi AB

Kristianstad

Box 134
291 22 Kristianstad

Malmö

Box 406
20124 Malmö

www.sydsvenskarkeologi.se

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och tidigare undersökningar	5
De två förundersökningarna år 2001	6
Referenser	9
Administrativa uppgifter	10
Bilagor	12

Fig. 1. Skåne med läget för byn Övre Glumslöv markerat (t.v).

Fig. 2. Utdrag ur fastighetskartans blad 3C1c Kvistofta med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000 (mitten).

Fig. 3. Utdrag ur fastighetskartans blad 3C1c Kvistofta med förundersökningsschaktens ungefärliga lägen markerade. Skala 1:5000 (nederst).

Sammanfattning

Två arkeologiska förundersökningar utfördes år 2001 av Regionmuseet i Kristianstad inom ett flertal fastigheter i byn Övra Glumslöv i Glumslöv socken, Landskrona kommun. Undersökningarna föranleddes av husbyggnation och ledningsdragningar. Vid undersökningarna berördes de båda fornlämningarna RAÄ 25 och RAÄ 81. Inom RAÄ 25 påträffades lämningar från främst senmedeltid och nyare tid medan det inom RAÄ 81 framkom boplatslämningar i form av kulturlager, stolphål, avfallsgropar och härdar från tidig medeltid, järnålder och yngre bronsålder.

Inledning

Med anledning av nybyggnation inom ett flertal fastigheter i byn Övra Glumslöv genomförde Regionmuseet i Kristianstad år 2001 två arkeologiska förundersökningar i form av schaktningsövervakningar. Fastigheterna var dels belägna inom området för Övra Glumslövs gamla bytomt RAÄ 81, dels i anslutning till stenåldersboplatzen RAÄ 25 (Fig. 1-3). Markarbetena hade hunnit påbörjas innan länsstyrelsen kontaktades i ärendet, men trots detta kunde en tillfredställande dokumentation göras av många av de påträffade lämningarna. De undersökta anläggningarna har främst kunnat dateras till senmedeltid och nyare tid, men det förekom även boplatslämningar i form av kulturlager, stolphål, avfallsgropar och härdar från såväl tidig medeltid som järnålder och yngre bronsålder.

Bakgrund och tidigare undersökningar

Övra Glumslöv har tidigare varit föremål för arkeologiska undersökningar vid en rad tillfällen, både i samband med att en golfbana anlades i närheten av byn samt vid utgrävningar för Väst kustbanan (Olsson 1991, Schmidt Sabo 1997, Schmidt Sabo 1998 och Schmidt Sabo (Red.) 1999). Insatserna har då främst berört byns södra delar. Det faktum att ledningsdragningarna tvärs igenom byn år 2001 hade förstört somliga fornlämningar är därför olyckligt.

Det finns en rad intressanta frågeställningar kring Övra Glumslöv som kan bidra till ny kunskap om viktiga historiska skeenden. Exempel på viktiga frågeställningar är: Tillhör Övra Glumslöv en grupp byar med tidig bybildning? Nordväst om byn har det stått en runsten. Finns det material i byns norra delar från den senare delen av vikingatiden? När skedde delningen i Nedre och Övra Glumslöv? Första gången som en delning antyds i de bevarade skriftliga källorna är 1495. Vilka tecken

finns det som tyder på att en platskontinuitet har ägt rum inom byn och på de enskilda gårdarna? Har de gårdar vi känner från 1600- och 1700-talets kartmaterial medeltida föregångare? Det är också viktigt att avgöra stabiliteten och varaktigheten i gårdslägena och byns tomtgränser. Många av dessa frågor hade förmodligen kunnat besvaras om de markarbeten som beskrivs i denna rapport i sin helhet hade föregåtts av arkeologiska undersökningar.

Under 1990-talet påträffades tidigmedeltida lämningar vid grundgrävningen för en villa inom fastigheten Glumslöv 11:8. Hade de ingrepp som beskrivs nedan gjorts under antikvarisk kontroll hade det funnits möjlighet att avgränsa lämningarna och avgöra om det rör sig om en ensamgård eller om det är fråga om en mer sammanhängande bebyggelse i de nordvästra delarna av byn. Det är således av stor vikt att framtida markingrepp i området anmäls och föregås av arkeologiska undersökningar.

De två förundersökningarna år 2001

Förundersökningen i september-oktober 2001 i samband med kabeldragningar i Övra Glumslöv

Den första arkeologiska förundersökningen utfördes under perioden 26 september- 9 oktober 2001. Ingreppen hade redan påbörjats då museets arkeologer anlände till platsen. En avbaning av matjorden hade därför gjorts inom en yta av fem meters bredd tvärs igenom hela den äldre bytomten. I byns södra delar var ledningar dessutom redan nedgrävda och de avschaktade partierna var delvis igenfyllda och återställda. De återstående arbetena kom dock, sedan de anmälts, att stå under antikvarisk kontroll.

Det var då inte längre möjligt att få ett tvärsnitt genom hela den äldre bytomten. Dessutom hade kraftigt regn gjort marken mycket mjuk, så att maskinerna kört sönder många av de bevarade lämningarna. Av denna anledning kom undersökningen att koncentreras till två partier i byns norra del. Här var marken så pass torr att maskinerna inte sjunkit ned och förstört de bevarade lämningarna. Dessutom kunde äldre kartmaterial visa att gårdsbebyggelse legat på dessa partier innan byn skiftades under 1800-talet.

På höjddpartierna noterade grävmaskinisten under matjordsavbaningen en större mängd stenar. Troligen har dessa utgjort grundstenar till 1700-talsbebyggelsen och möjligen även till dess föregångare. Stenarna låg då arkeologerna anlände redan i prydliga högar och kunde således inte dokumenteras *in situ*. De anläggningar som fortfarande var synliga och kunde dokumen-

teran utgjordes av en ugn, två härdar, några större avfallsgropar, en tomträna och ett flertal stolphål (Bilaga 1). Vid ugnen tycktes stolphålen ha ingått i en vägg med jordgrävda stolpar, med ett inbördes avstånd av ca 0,7- 0,8 m. Det kunde tyvärr inte avgöras huruvida ugnen tillhört den potentiella stolpbyggnaden. Utifrån fynden i de framkomna lämningarna, samt ett kulturlager som delvis undersöktes, kan dock bebyggelsen inte vara äldre än 1400-1500-talet.

Vid fastigheten Glumslöv 1:9 berörde ledningsdragningen, förutom ett gårdsläge som är känt från skifteskartorna, även stenåldersboplatsen RAÄ 25. Även här hade en större mängd stenar, förmodligen grundstenar, grävts bort. Ett flertal avfallsgropar framträdde i den sterila leran (Bilaga 2). I ett större sammanhängande parti med bevarat kulturlager grävdes en provruta. Fynden vittnar om att kulturlagret förmodligen är eftermedeltida. En rad bevarade syllstenar påträffades också inom detta område. Den husgrund som stenarna ingått i är sannolikt eftermedeltida, medan enstaka flintavslag i kulturlagret och ploglagret förmodligen härrör från stenåldersbosättningen.

Förundersökningen 18-19 oktober 2001 i samband med byggnation inom fastigheterna Övra Glumslöv 11:8 och 11:12

Med anledning av nybyggnation inom byn Övra Glumslöv utförde Regionmuseet i Kristianstad den 18-19 oktober 2001 ännu en arkeologisk förundersökning, omkring en månad efter den första förundersökningen. Av kartmaterialet från 1700-talet framgår att det inom fastigheterna Övra Glumslöv 11:8 och 11:12 har legat en äldre bebyggelse. Förundersökningen syftade till att klargöra fornlämningssituationen och förutsättningarna för de arkeologiska insatserna att kunna bidra med ny kunskap.

Nybyggnationen var tänkt att ske etappvis. Till en början skulle en förrådsbyggnad uppföras. Grundläggningsschaktet för denna byggnad totalundersöktes därför. Schaktet utgjorde en kvadratisk yta vilken omfattade ca 80 m². Här påträffades fem avfallsgropar, tre härdar och ett drygt 20-tal stolphål (Bilaga 3). Av dessa har åtta stolphål förmodligen ingått i ett N-S orienterat hus. Stolpraden är i så fall sannolikt rester efter den ena långsidan på huset. Resterande delar av huset låg utanför arbetsområdet och kunde därför inte undersökas. En av de större avfallsgroparna, som också till största delen låg utanför schaktet, kan ursprungligen ha fungerat som en brunn vilken sedan fyllts igen med avfall.

Ytan för det planerade bostadshus som skulle uppföras inom fastigheten undersöktes endast i en begränsad omfattning. Först

grävdes ett 18 m långt och 1,6 m brett schakt i Ö-V riktning och sedan ett 9 m långt och 1,6 m brett schakt vinkelrätt mot, samt något söder om, det första schaktet. Anläggningstätheten visade sig vara påfallande låg i båda schakten (Bilaga 4). Det är därför mindre troligt att en total undersökning av dessa ytor skulle komma att ge oss särskilt mycket mer information i framtiden. I inget av de tre undersökta schakten kunde en tydlig stratigrafisk sekvens iakttagas. De mer påtagliga anläggningarna, såsom härdar och större gropar, framträdde i det totalundersökta schaktet, ca 0,1 m över den sterila leran. I vissa partier kunde även enstaka djurben iakttagas. Detta skikt är att betrakta som ett kulturlager, men kunde inte urskiljas från matjorden i schaktväggarna. Något tydligt kulturlager kunde inte ses i de båda andra sökschakten, utan här framträdde anläggningarna först i den sterila leran.

En generell stratigrafisk iakttagelse var att matjorden var ren från tegel, kalkbruk och andra inslag från senare historisk tid. De fynd som gjordes ger också en ganska entydig bild; en keramikskärva kan möjligen härröra från yngre bronsålder/äldre järnålder, men i övrigt utgörs keramikmaterialet uteslutande av skärvor av så kallat äldre svartgods. Av denna keramiktyp att döma härrör de påträffade lämningarna huvudsakligen från 1000-1100-talet. På en karta från 1780 finns en ”runnesten” markerad strax nordväst om byn. Misstankarna har därför funnits att en vikingtida/tidigmedeltida bosättning skulle kunna finnas inom dessa delar av den historiskt kända bytomten. Skulle de påträffade fynden visa sig härröra från denna bosättning är detta första gången som ett historiskt samband kan påvisas mellan runstenen och de arkeologiska lämningarna i Övra Glumslöv. Med hänsyn till de fornlämningar från en rad skilda epoker som döljer sig under marken i Övra Glumslöv är det av vikt att man vid framtida exploatering inom byn inte skadar dessa lämningar ytterligare.

Referenser

- Gårdar i Övra Glumslöv- från stenålder till nyare tid.* Skåne, Glumslöv socken, Övra Glumslöv. Red. Katalin Schmidt Sabo. Riksantikvarieämbetet. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. UV Syd Rapport 1999:102. Lund.
- Olsson, M. 1991. Övra Glumslöv 2:5 m fl, Glumslöv socken, Skåne, 1991. Fornlämningarna 19, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 34 och 81. Arkeologisk utredning. Riksantikvarieämbetet. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. UV Syd Rapport. Lund.
- Schmidt Sabo, K. 1997. Arkeologisk förundersökning. Skåne, Glumslövs socken, Övra Glumslöv, 1996. Vägomläggning/Västkustbanan. RAÄ 81. Riksantikvarieämbetet. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. UV Syd Rapport 1997:27. Lund.
- Schmidt Sabo, K. 1998. Arkeologisk förundersökning. Skåne, Glumslövs socken, Övra Glumslöv, Väster. RAÄ 81. Riksantikvarieämbetet. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. UV Syd Rapport 1998:26. Lund.

Administrativa uppgifter

FU september-oktober 2001 i samband med kabeldragningar i Övra Glumslöv

Regionmuseet i Kristianstad dnr:	L12.20-534-01
Länsstyrelsen i Skåne dnr:	220-41750-01
Datum för beslut:	2001-10-18
Projektnummer:	107000
Län:	Skåne
Kommun:	Landskrona
Socken:	Glumslöv
Fastighet:	Övra Glumslöv 11:8 och 11:12
Läge:	Ekonomiska kartan, blad 3C1c Kvistofta
Koordinatsystem:	RT 90 2,5 gon väst
X koordinat:	6506,3
Y koordinat:	1313,4
Höjdsystem:	M.ö.h
M ö.h.	70
Fältarbetstid:	2001 10 18- 2001 10 19
Antal arbetsdagar:	2
Antal arkeologtimmar:	12
Antal maskintimmar :	5
Exploateringsyta:	1300m ²
Undersökt yta:	150 m ²
Platschef:	Lars Salminen
Personal:	Lars Salminen
Uppdragsgivare:	Landskrona kommun
Tidigare undersökningar:	1991, 1997, 1998, 1999 (UV-Syd inför Väst kustbanan)
Dokumentationsmaterial:	Ritningar och foton, Regionmuseet i Kristianstad
Fynd	Fynden har tilldelats LUHM-nr 31514 och förvaras på Lunds Universitets Historiska Museum

Administrativa uppgifter

FU 18-19 oktober 2001 i samband med byggnation inom fastigheterna Övra Glumslöv 11:8 och 11:12

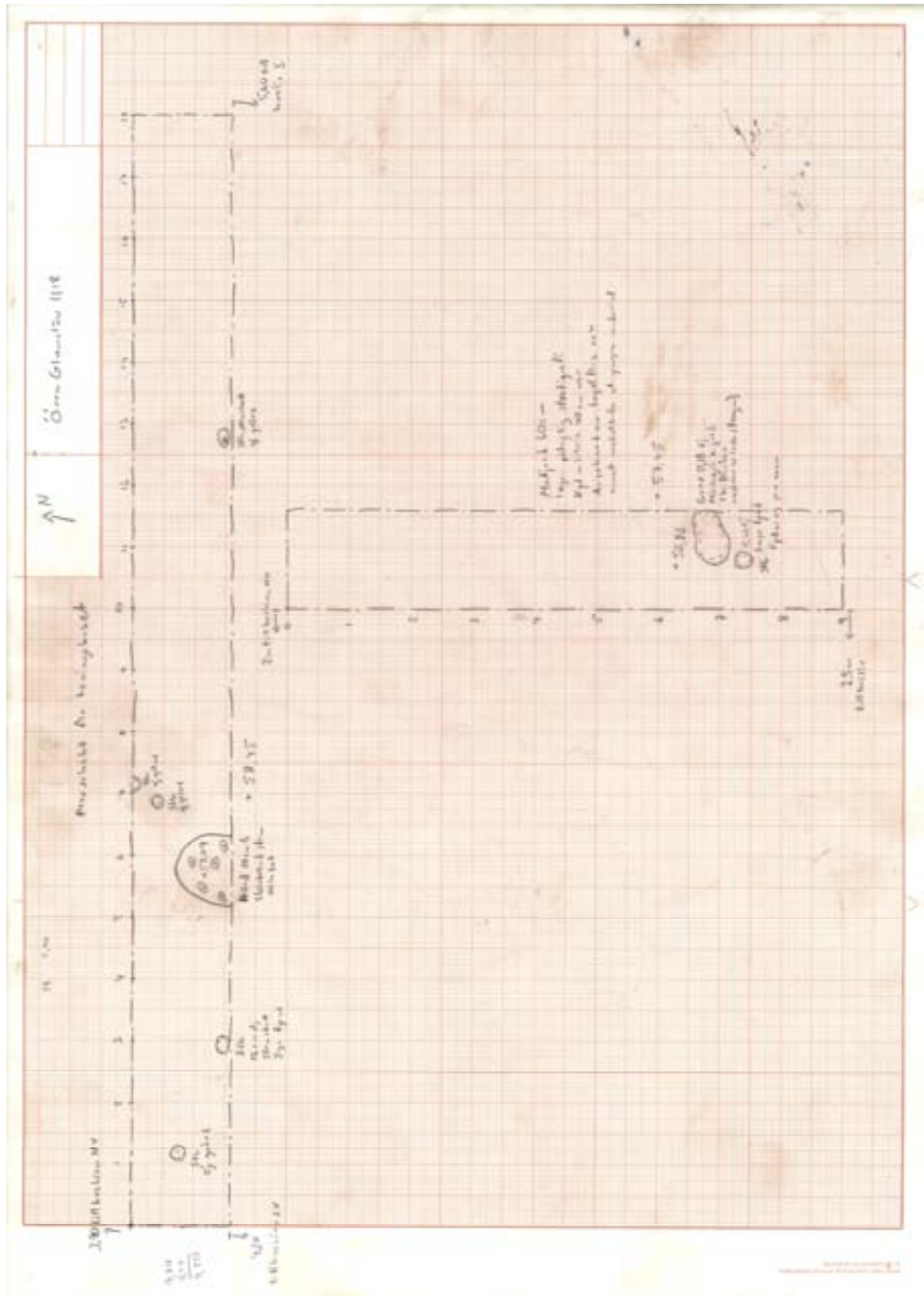
Regionmuseet i Kristianstad dnr:	L12.20-534-01
Länsstyrelsen i Skåne dnr:	220-41750-01
Datum för beslut:	2001-10-01
Projektnummer:	107000
Län:	Skåne
Kommun:	Landskrona
Socken:	Glumslöv
Fastighet:	Övra Glumslöv 11:8 och 11:12
Läge:	Ekonomiska kartan, blad 3C1c Kvistofta
Koordinatsystem:	RT 90 2,5 gon väst
X koordinat:	6506,3
Y koordinat:	1313,4
Höjdsystem:	M.ö.h
M ö.h.	50
Fältarbetstid:	2001 09 26- 2001 10 09
Antal arbetsdagar:	6
Antal arkeologtimmar:	26
Exploateringsyta:	1300m ²
Undersökt yta:	1150 m ²
Platschef:	Lars Salminen
Personal:	Lars Salminen
Uppdragsgivare:	Landskrona kommun
Tidigare undersökningar:	1991, 1997, 1998, 1999 (UV-Syd inför Västkostbanan)
Dokumentationsmaterial:	Ritningar och foton, Regionmuseet i Kristianstad
Fynd	Fynden har tilldelats LUHM-nr 31514 och förvaras på Lunds Universitets Historiska Museum

Bilaga 5: Fyndlista

LUHMnr 31514:	Sakord	Material	Antal	Vikt (g)	Fyndomständighet / kommentarer
1	Svartgods, All	Keramik	1	14	Övra Glumslöv 11:8 mfl, anl 4
2	Bränd flinta	Flinta	3	26	Som ovan
3	Svartgods, All	Keramik	5	35	Övra Glumslöv 11:8 mfl, anl 2
4	Avslag	Flinta	5	116	Övra Glumslöv 11:8 mfl, anl 1
5	Svartgods?	Keramik	1	1	Som ovan
6	Keramik	Keramik	1	2	Övra Glumslöv 118 mfl, anl 5. Sönderplöjt stolphål. Troligen förhistorisk keramik
7a	Avslag	Flinta	1	2	Som ovan
8	Svartgods?	Keramik	1	5	Kulturlager norr om anl. 5. Troligen dåligt bränd AIV-keramik
9	Keramik	Keramik	1	4	Övra Glumslöv 11:8 mfl, anl 7. Förhistorisk?
10	Avslag	Flinta	3	26	Övra Glumslöv 11:8 mfl, anl 11
11	Keramik	Keramik	4	24	Övra Glumslöv 11:8 mfl, anl 3, Förhistorisk
12	Avslag	Flinta	2	6	Som ovan
13	Lerklining	Bränd lera	1	31	Som ovan. Hjärtformad bit bränd lera
14	Kolprover	Träkol	3	20	Övra Glumslöv 11:8 mfl. Kolprover från anl. 1, 2 & 7
15	Sölja	Järn	1	19	Schaktövervakning. 20mN schakt I/Anl 9
16	Rödgoods	Keramik	5	42	Schaktövervakning. Kulturlager vid 0mN/Schakt I. Yngre rödgoods, bl a en skärva från en kanna och en dekorerad skärva från grötfat
17	Beslag	Järn	1	26	Som ovan. Del av järnbeslag
18	Avslag	Flinta	1	3	Schaktövervakning. Kulturlagerruta II/Schakt II, ca37 mS. Stick 1 – 0-10 cm
19	Keramik	Rödgoods	7	55	Schaktövervakning. Kulturlagerruta II/Schakt II, ca37 mS. Stick 1 – 0-10 cm. Bl a. dekorerat grötfat
20	Keramik	Rödgoods	2	4	Schaktövervakning. Kulturlagerruta II/Schakt II, ca37 mS. Stick 2 – 10-25 cm. Samtida med huset A29. Yngre rödgoods.
21	Ten	Järn	1	2	Schaktövervakning. Kulturlagerruta II/Schakt II, ca37 mS. Stick 2 – 10-25 cm
22	Spik	Järn	1	14	Som ovan. Stick 3 – 25- botten på 40 cm. Avförd tillsammans med en del djurben från samma stick.
23	Kolprover	Träkol	4	50	Kolprover från Anl. 1, Anl. 7, Anl. 14 och Anl. 21 från schakt I vid schaktövervakningen sept 2001.

Sydsvensk Arkeologi AB rapportserie 2011

1. Södervidinge kyrkogård - Södervidinge sn, FU 2010, Bertil Helgesson
2. Nytt golv i Östraby kyrka, Östrabys sn, FU 2011, Jan Kockum
3. Ny belysning, Gamla staden 8:1 i Helsingborg, Helsingborg, FU 2010, Jan Kockum
4. Balsby 23:1 & 29:2, Nosaby sn, FU 2010, Anders Edring
5. Fjärrvärme i Östra Tommarp - Östra Tommarp sn, FU 2010, Lars Jönsson
6. Fjärrvärme genom Härlövs by, Kristianstad, FU 2010, Jan Kockum
7. Svedala kyrka, Svedala sn, FU 2010, Lars Jönsson
8. Näsbyholm sätesgård, Gärdslövs sn, FU 2010, Lars Salminen
9. Ny gatubrunn i Valdemars väg i Vä, Vä sn, FU 2011, Jan Kockum
10. Fjärestads kyrka, Fjärestad sn, FU 2011, Tony Björk
11. Gustav Adolfs Torg, Malmö, FU 2010, Joakim Frejd
12. Järnvägen 1:1, Malmö, FU 2011, Joakim Frejd
13. Kv Minerva 24 i Helsingborg, Helsingborg, FU 2011, Jan Kockum
14. Cementen 13, Malmö, AU 2011, Per Sarnäs
15. Bältinge bytomt, Skarhult 13:36, FU 2010, Lars Salminen
16. Falsterbo 9:97 – ett stenkast ifrån borgen, FU 2010, Lars Salminen
17. Kvarnby utbyggnadsområde, Malmö, FU 2010, Per Sarnäs
18. Stora Uppåkra 2:76 m.fl., FU 2011, Joakim Frejd
19. Färlöv 19:3, Färlövs socken, Kristianstads kommun, AU 2011, Joakim Frejd
20. VA inom Bollerups säteri, Bollerups socken, Tomelilla kommun, FU 2011, Lars Jönsson
21. Södervidinge 28:1 – Kyrkogården, Södervidinge sn, Kävlinge kommun, FU 2011, Lars Salminen
22. Råbelöv 26:5, Fjälkestads sn, FU 2011, Jan Kockum
23. Citadellstaden 2:1, Landskrona, FU 2011, Lars Jönsson
24. Innerstaden 1:14 och 1:152, Malmö, FU 2011, Joakim Frejd
25. Hammarlövs bytomt, Hammarlövs sn, FU 2010, Per Sarnäs
26. Kristian IV 10 i Kristianstad, Kristianstad, FU 2011, Jan Kockum
27. Skurups bytomt, Skurups kommun, FU 2001, Lars Salminen, Ingrid Gustin & Joakim Frejd
28. Norra Vallvägen i Kristianstad, Kristianstad, FU 2011, Jan Kockum
29. Östra Storgatan i Kristianstad, Kristianstad, FU 2011, Jan Kockum
30. VA-ledningar inom Östra Asmundtorps bytomt, Trollenäs sn, Eslövs kn, FU 2002–2003, Lars Salminen, Ingrid Gustin & Joakim Frejd
31. Residenset 1, fornlämning 20, Malmö stad, FU 2010–2011, Per Sarnäs
32. Sutaren Mindre 6, fornlämning 17, Vellinge sn, Vellinge kn, FU 2011, Per Sarnäs
33. Limhamn 151:461, Hyllie sn, AU 2011, Jan Kockum
34. Åhus 30:1 m fl, Åhus sn, FU 2011, Jan Kockum
35. Rinkaby S:3 m fl, Rinkaby sn, FU 2011, Jan Kockum
36. Hjulhamngatan, fornlämning 20, Malmö, FU 2011, Joakim Frejd
37. Vadensjö bytomt, RAÄ 27, Vadensjö sn, Landskrona kn, FU 2003, Lars Salminen, Ingrid Gustin & Joakim Frejd
38. Fjärestads kyrkogård, Fjärestads sn, FU 2011, Jan Kockum
39. Kv Kabbalöken 26 i Åhus, Åhus sn, FU 2011, Jan Kockum
40. Kv Slussen 1 i Malmö, Malmö, FU 2011, Jan Kockum
41. Husie 172:123, Husie sn, FU 2011, Kristian Brink
42. Övra Glumslöv 11:8 och 11:12, Glumslövs sn, FU 2001, Christer Carlsson

